

19. Festiwal Misteria Paschalia: droga przemiany

2022-03-20

Dwa pierwsze koncerty Festiwalu Misteria Paschalia związane są z czasem przygotowania i oczyszczenia, jaki poprzedza wydarzenia Triduum Paschalnego. Martyna Pastuszka, dyrektorka rezydentka festiwalu, ułożyła jego program tak, by opowiadał historię duchowej i psychologicznej drogi przemiany, inspirowaną ewangeliczną opowieścią o ostatnich dniach ziemskiej działalności, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa. Wielki Wtorek i Środa to dni oczekiwania na nieuniknione, kiedy jednocześnie z lękiem i nadzieją spoglądamy w przyszłość.

Pokuta kojarzy się z karą, cierpieniem, jakiego z własnej winy ma doświadczyć grzesznik, jednak w kompozycjach, które usłyszymy w dwa pierwsze dni festiwalu, podkreślany jest zupełnie inny jej aspekt – zrozumienia błędów, wyciągnięcia z nich nauk i odzyskania wewnętrznego spokoju wynikającego z niezachwianego przekonania o bezgraniczności Boskiego miłosierdzia i pomocy. Agnieszka Budzińska-Bennett, znakomita śpiewaczka, harfistka i znawczyni dawnych praktyk wykonawczych, wspólnie z Chórem Polskiego Radia wykona psalmy z Melodii na psalterz polski Mikołaja Gomółki.

W ich wyborze na plan pierwszy wysuwa się siedem tzw. psalmów pokutnych, które wyodrębnia się tradycyjnie jako grupę ze względu na tematyczne pokrewieństwo. Psalmista wyznaje w nich swoją grzeszność, kaja się, prosi o litość i sławi dobroć Boga miłującego ludzi. Ze względu na wielki emocjonalny ładunek tekstów kompozytorzy często opracowywali je, czy to osobno, czy to w całych „pokutnych” cyklach. Mikołaj Gomółka umuzyczył je wraz ze wszystkimi pozostałymi 143 psalmami.

Skala jego przedsięwzięcia była wyjątkowa, a Melodie... powstałe we współpracy z Janem Kochanowskim są jednym z najokazalszych pomników kultury polskiego renesansu. Nawet współcześni mu wielcy kalwińscy muzycy nie skomponowali w całości ułożonych przez nich psalterzy. Louis Bourgeois czy Claude Goudimel zajmowali się przede wszystkim harmonizacją znanych już melodii, tymczasem jest Gomółka w swym dziele wyłącznym autorem muzyki. Ukazało się ono ledwie rok po publikacji Psalterza Dawidowego mistrza z Czarnolasu – poetyckich parafraz biblijnej Księgi Psalmów. Trudno uwierzyć, że Gomółka miała by je poznać dopiero w druku i w tak niedługim czasie uporać się z kompozycją, a drukarz – z mozolnym składem tekstu nutowego. Bardziej prawdopodobne jest, że kompozytor i poeta działali w porozumieniu, a Gomółka znał wiersze Kochanowskiego jeszcze w rękopisie. Byłby to więc jeden z tych niezwykłych i rzadkich przypadków, kiedy dwa genialne talenty łączą się w pracy nad wspólnym dziełem, które okazuje się wiekopomne.

Słynna, choć myląca, jest też dedykacja Gomółki. Tłumaczy w niej, że psalmy przeznaczył „Dla naszych, prostych domaków”, podczas gdy ich łatwość jest tylko pozorna – kompozycje wymagają niekiedy ponadprzeciętnie szerokiej skali głosów oraz umiejętności radzenia sobie z rytmicznymi i melodycznymi komplikacjami. Na dodatek kryją wciąż niemało muzykologicznych zagadek. Ich rozwiązania podjęła się Agnieszka Budzińska-Bennett.

{oh!} Orkiestra Historyczna prowadzona przez Martynę Pastuszkę oraz Vox Luminis XL kierowany przez Lionela Meuniera wykonają wspólnie kolejne dzieło mierzące się z „pokutnym” tematem. Davidde penitente (Dawid pokutujący) Wolfganga Amadeusza Mozarta to jedno z jego najrzadziej grywanych dojrzałych dzieł. Być może dlatego, że większość materiału zapożyczył ze słynnej dziś, niedokończonej Mszy c-moll. Prawdopodobnie chciał ocalić doskonałą muzykę od

**Magiczny
Kraków**

zapomnienia, przedłużyć jej koncertowy żywot i zaprezentować nowej publiczności. Jednocześnie dopisał też do Davidde... całe nowe stronice, nie jest to więc wyłącznie opracowanie starej partytury.

Wbrew religijnemu charakterowi kantata ta prawykonana została w 1785 roku w zupełnie świeckim wiedeńskim Burgtheater – gdzie rok później po raz pierwszy pokazano także Wesele Figara. Libretto, kompilacja tekstów pochodzących z Księgi Psalmów i 1. Księgi Samuela, opisuje kolejne etapy relacji wiernego z Bogiem – od skruchy i prośb o odpuszczenie win po pojednanie i pełne entuzjastycznej radości uwielbienie. Koncert otworzą przesławna Symfonia nr 40 g-moll Mozarta i utrzymane w tej samej tonacji Miserere g-moll, pokutny psalm starszego od Salzburchyka o dwa pokolenia Niccolò Jommellego.

Bieżące informacje o Festiwalu: misteriapaschalia.com oraz facebook.com/MisteriaPaschalia